

Історія Донбасу в контексті історичної регіоналістики

Навчальна дисципліна належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки.

Навчальна дисципліна надає можливість опанувати засадами регіонального підходу до вивчення історії рідного краю в загальному історичному процесі та навчитися застосовувати його при аналізі процесів та явищ минулого та сьогодення; створити цілісне наукове уявлення про місце і роль регіональної історії як складової історії людства; розуміти сутність та особливості окремих періодів в історії Донеччини, які відіграли чи відіграють велику роль у суспільному поступі людства.

Міждисциплінарні зв'язки ґрунтуються на знаннях, отриманих здобувачами під час вивчення дисциплін циклів вітчизняної та зарубіжної історії на першому (бакалаврському) рівні, а також дисциплін другого (магістерського рівня) «Цивілізаційні засади світової історії», «Філософія сучасної освіти», «Методологічні засади історичних досліджень» та ін.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: 1) лекційні заняття, на яких подається аналіз сутності історичної регіоналістики, основних етапів розвитку Донецької області, характерних рис основних етапів її історії; 2) семінарські заняття, що передбачають опрацювання окремих положень регіональної теорії, осмислення та обговорення значимих історичних явищ із історії Донеччини; 3) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання здобувачами пропущених занять; 4) індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Мета викладання дисципліни полягає у формуванні у студентів системи знань про рідний край, поглиблення та деталізація вивчення вітчизняної історії на регіональному рівні та формування історичної свідомості, створення умов для розвитку красзнавчої роботи та поглиблення знань про заснування, символіку, природні особливості, архітектурні та історичні пам'ятники, видатних людей рідного краю – Донеччини.

Завдання:

- навчити студентів орієнтуватися у складних і суперечливих подіях вітчизняної історії на прикладі історії Донбасу;
- розглянути основні віхи історії Донбасу від найдавніших часів до сьогодення;
- розвивати вміння чітко й аналогічно аналізувати й систематизувати факти, виокремлювати одиничне, загальне та особливе;
- розвивати навички самостійної роботи з літературою та джерелами;
- сформуванню всебічно підготовленого спеціаліста з історії, здатного до самостійного дослідження фактів місцевої, крайової історії;
- виховувати повагу, шанобливе ставлення до культурної та релігійної спадщини всіх народів, що населяють Донбас,
- сприяти взаєморозумінню і прагненню мирно жити в злагоді в краї та Україні, а також у цілому світі.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Здатність до опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнати специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;
- Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Здатність пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди, аналізувати взаємозв'язок вітчизняної, європейської і світової історії та гармонізувати історичну пам'ять різних спільнот;
- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства, психології;
- Здатність сприймати і розуміти культурологічні традиції та особливості поведінки носіїв різних культур, здійснювати ефективний міжкультурний діалог;
- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення комунікативних завдань;
- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної історії, філології, психології;
- Здатність мислити логічно й послідовно, здійснювати аналіз та синтез різних ідей, точок зору, наукових явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

Результати навчання - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Ефективне опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнати специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критичне осмислення новітніх досягнень історичної науки;
- Успішне розв'язання складних задач та проблем в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Аналіз явищ та процесів світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку, визначення інформаційного потенціалу конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми, дослідження життя та діяльності конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики, здійснення експертизи пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації;
- Ефективне використання базових знань про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства та психології;
- Розуміння культурологічних традицій та лінгвокраїнознавчих особливостей поведінки носіїв різних культу, здійснення ефективного міжкультурного діалогу;
- Логічне й послідовне мислення, здійснення аналізу та синтезу різних ідей, точок зору, мовних явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

Історико-культурні пам'ятки української провінції як засіб етноідентифікації

Навчальна дисципліна належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки.

Актуальність та значимість дисципліни визначається, по-перше, необхідністю створення реального звідного опису історико-культурних пам'яток української провінції та їх «вписування» в історичний контекст регіону та країни. По-друге, вона визначається потребою вироблення системи використання історико-культурних об'єктів в процесі етноідентифікації. Останнє виступає обов'язковим компонентом формування історичної пам'яті та національної ідентифікації молоді. По-третє, що, власне, визначає практичну сторону питання - це можливість виокремити частку цих об'єктів для розробки туристичних маршрутів вихідного дня.

Комплексне вивчення історико-культурних об'єктів місцевого значення, описаних в контексті історичного розвитку регіонів також дасть змогу рельєфно виділити загальне, особливе і одиничне названих в загальному історико-культурному ареалі України, що, у свою чергу, дозволить отримати нові знання в етнополітичному, етнокультурному та історичних аспектах.

Отримані наукові результати добре корегуються з підходами, принципами та напрямками краєзнавчої діяльності, викладених в Указі Президента України № 344/2013 від 25.06.2013 року «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», постанові Кабінету Міністрів України за № 928 від 3 вересня 2009 р. «Про занесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України», Наказу Міністерства освіти і науки України за № 641 від 16.06.2015 р. «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах» та ін. рішеннях центрального та місцевих органів.

У процесі навчання формується здатність самостійно мислити, аргументовано висловлювати свою точку зору щодо актуальних проблем вітчизняної та світової історії.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: 1) лекційні заняття; 2) семінарські заняття, що передбачають опрацювання окремих положень лекційного курсу; 3) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання здобувачами пропущених занять; 4) індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Мета викладання навчальної дисципліни «Історико-культурні пам'ятки української провінції як засіб етноідентифікації» - систематизація пам'яток історико-культурної спадщини на основі всебічного аналізу здобутків української та зарубіжної історіографії, вивчення архівних матеріалів та аналізі місцевої періодики. В ході реалізації зазначеної вище мети ставляться наступні завдання:

- виявлення невідомих або маловідомих історико-культурних об'єктів України;
- здійснення опису кожного окремо взятого об'єкта з детальною фотографічною ілюстрацією;
- «вписування» пам'яток місцевого значення в історичний контекст регіону;
- активізації краєзнавчо-пошукової діяльності школярів та студентів;
- формування історичної свідомості молоді, зростання її національної гідності, а також національної та релігійної толерантності;
- визначення найбільш привабливих історико-культурних об'єктів для розробки туристичних маршрутів місцевого значення;
- визначення особливостей формування історичної пам'яті кожного з регіонів країни.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Здатність до опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;
- Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Здатність пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди, аналізувати взаємозв'язок вітчизняної, європейської і світової історії та гармонізувати історичну пам'ять різних спільнот;
- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства, психології;
- Здатність сприймати і розуміти культурологічні традиції та особливості поведінки носіїв різних культур, здійснювати ефективний міжкультурний діалог;
- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення комунікативних завдань;
- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної історії, філології, психології;
- Здатність мислити логічно й послідовно, здійснювати аналіз та синтез різних ідей, точок зору, наукових явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

Результати навчання - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Ефективне опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критичне осмислення новітніх досягнень історичної науки;
- Успішне розв'язання складних задач та проблем в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Аналіз явищ та процесів світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку, визначення інформаційного потенціалу конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми, дослідження життя та діяльності конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики, здійснення експертизи пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації;
- Ефективне використання базових знань про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства та психології;
- Розуміння культурологічних традицій та лінгвокраїнознавчих особливостей поведінки носіїв різних культу, здійснення ефективного міжкультурного діалогу;
- Використання ефективних стратегій для вирішення комунікативних завдань;
- Оперування ключовими поняттями фахових дисциплін, розуміння об'єктивних тенденцій розвитку сучасної історії, філології, психології;
- Логічне й послідовне мислення, здійснення аналізу та синтезу різних ідей, точок зору, мовних явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

Україна в геополітичному протистоянні початку XXI ст.

Навчальна дисципліна належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки.

За своїм географічним становищем Україна завжди перебувала в центрі подій Європейського континенту. Тут перетиналися історичні шляхи й основні геополітичні осі Євразії, сама ж Україна на своєму історичному шляху пройшла багато форм політичного існування.

На початку XXI ст. геополітичне положення України характеризується кількома важливими рисами: вона входить в так зване геополітичне «кільце» Північної півкулі, на заході вона межує з країнами колишнього соціалістичного табору, які сьогодні є членами найпотужнішого угрупування світу. На сході її території фактично стають містком до Азіатської частини світу, до східної цивілізації. Її кордони, в основному, виконують контактні, а не бар'єрні функції. Зміна змістовного значення наших кордонів стає особливістю початку нового століття. Користуючись таким географічним становищем, Україна реально висувається на позиції своєрідної «паромної переправи» між ринками сировини, ринками її збуту та новітніми технологіями.

Не менш важливе значення мають транспортні можливості України і як сухопутної, і як морської держави. Ці особливості поставили нашу країну сьогодні в центр геополітичної ситуації, яка сьогодні, на нашу думку, переживає процес спроб нового перерозподілу сфер впливу, включно до територіальних змін.

У процесі навчання формується здатність самостійно мислити, аргументовано висловлювати свою точку зору щодо актуальних проблем вітчизняної та світової історії.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: 1) лекційні заняття; 2) семінарські заняття, що передбачають опрацювання окремих положень лекційного курсу; 3) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання здобувачами пропущених занять; 4) індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Мета викладання навчальної дисципліни «Україна в геополітичному протистоянні початку XXI століття» полягає в дослідженні основних причин (економічних, політичних, культурно-ідеологічних, зокрема, мовних) загострення ситуації на сході України, організаційних форм цього загострення, шляхів та методів міжнародного впливу, з'ясування ролі та місця України в європейському і світовому глобалізаційному просторі.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Україна в геополітичному протистоянні початку XXI століття» є

- проаналізувати теоретичні засади сучасного глобалізаційного процесу;
- визначити співвідношення внутрішніх та зовнішніх факторів загострення ситуації на сході України;
- простежити проблеми формування національної ментальності в історичній ретроспективі;
- охарактеризувати економічні, політичні та етнічні чинники сучасної ситуації на сході;
- встановити недосліджені або сфальсифіковані аспекти участі України в загальноєвропейських процесах і структурах;
- накреслити напрямки подальшого розвитку України як єдиної, неподільної, суверенної держави.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- історичні процеси в цивілізаційному вимірі, основні події та явища вітчизняної історії в контексті історії європейської та світової цивілізації;
- сучасну методологію, методика та методи наукового історичного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;
- причинно-наслідкові зв'язки подій та явищ минулого, їх взаємозалежність та взаємообумовленість, вплив на сучасність;
- місце і роль соціологічного дослідження в історіософському аналізі;
- значення економічної, політичної та етнічної історії в загально цивілізаційному процесі;

вміти:

- критично аналізувати та оцінювати сучасні наукові досягнення, генерувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких і практичних завдань;
- визначати, отримувати доступ, аналізувати й об'єднувати інформацію з різних джерел, документів та текстів для вирішення відповідних завдань історичного дослідження;
- знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значний масив архівного та документального матеріалу;
- проектувати, ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду, знань історії та філософії науки;
- орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації;
- спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми, зокрема використовувати результати соціологічних опитувань та усної історії;
- представляти науковому співтовариству експериментальні досягнення у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до прийнятих стандартів і форматів професійного співтовариства

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Здатність до опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;
- Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Здатність пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди, аналізувати взаємозв'язок вітчизняної, європейської і світової історії та гармонізувати історичну пам'ять різних спільнот;
- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства, психології;
- Здатність сприймати і розуміти культурологічні традиції та особливості поведінки носіїв різних культур, здійснювати ефективний міжкультурний діалог;
- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення комунікативних завдань;
- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної історії, філології, психології;

- Здатність мислити логічно й послідовно, здійснювати аналіз та синтез різних ідей, точок зору, наукових явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

Результати навчання - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Ефективне опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критичне осмислення новітніх досягнень історичної науки;
- Успішне розв'язання складних задач та проблем в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Аналіз явищ та процесів світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку, визначення інформаційного потенціалу конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми, дослідження життя та діяльності конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики, здійснення експертизи пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації;
- Ефективне використання базових знань про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства та психології;
- Розуміння культурологічних традицій та лінгвокраїнознавчих особливостей поведінки носіїв різних культу, здійснення ефективного міжкультурного діалогу;
- Використання ефективних стратегій для вирішення комунікативних завдань;
- Оперування ключовими поняттями фахових дисциплін, розуміння об'єктивних тенденцій розвитку сучасної історії, філології, психології;
- Логічне й послідовне мислення, здійснення аналізу та синтезу різних ідей, точок зору, мовних явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.